

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

«ФІНАНСИ»

(назва дисципліни)

ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ

«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 Управління та адміністрування

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

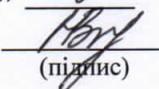
ОСВІТНЬО – ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ фаховий молодший бакалавр

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Наталія СЛЄПЦОВА, викладач обліково-фінансових дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії
обліково - фінансових дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Лубенський фінансово - економічний
фаховий коледж Полтавського державного
аграрного університету»

Протокол № 2 від «01» 09 2025р.

Голова циклової комісії Наталія СЛЄПЦОВА
(підпис)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Фінанси» є нормативним документом, що визначає зміст навчальної дисципліни, компетентності та результати навчання, які вона формує.

Навчальна програма навчальної дисципліни «Фінанси» спрямована на ознайомлення здобувачів освіти із закономірностями у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення, розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи, показати можливі напрямки впливу фінансів на суспільний прогрес і роль фінансів у економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових відносин; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дієвих важелів економічної політики держави.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Фінанси» укладено на основі ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» розробленої на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальності	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Обов'язкова /вибіркова	обов'язковий компонент (ОК), що формує спеціальні компетентності
Кількість тем	14
Загальна кількість годин	120
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
Лекції	36
Практичні заняття	24
Самостійна робота	60
Форма підсумкового контролю	екзамен

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ»

компетентності та заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Фінанси»: вивчення сукупності фінансових відносин, що виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- і мікрорівнях.

Завдання навчальної дисципліни «Фінанси»: дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи.

Предметом навчальної дисципліни «Фінанси» є: фінансові відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу на макро - і мікрорівнях.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Фінанси» є досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання та компетентностей, ґрунтовна підготовка з дисциплін: «Політична економія», «Вступ до спеціальності», «Вища математика», «Бюджетна та казначейська система», «Економіка підприємства», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Фінанси підприємства».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

- **знати:**

- об'єктивні передумови виникнення, суть, функції, характерні ознаки структуру фінансової системи і принципи її побудови;
- поняття фінансового механізму, його складові елементи;
- призначення, класифікацію, етапи, методи фінансового планування;
- суть, мету, принципи, форми, методи фінансового контролю;
- соціально-економічну природу, елементи, принципи організації та функціонування податкової системи;
- місце та роль бюджету держави в системі державних фінансів, джерела бюджетного фонду і напрямки їх використання;
- структуру бюджетної системи і принципи організації бюджетного основи організації регіональних фінансів;
- причини виникнення, форми державного кредиту, види державного боргу і способи коригування державної позикової політики;

- суть, форми, види страхування, сегменти і проблеми функціонування страхового ринку в Україні;
- визначальні риси фінансів підприємств, джерела формування, процес розподілу та напрямки використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання;
- основні напрямки зміцнення фінансів, фінансової системи;
- заходи щодо подолання інфляції, бюджетного дефіциту;

- уміти:

- чітко обґрунтувати термінологічний словник дисципліни "Фінанси";
- застосовувати під час прийняття рішень фінансові методи, важелі, тимули, санкції;
- використовувати у фінансовій практиці методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю;
- ефективно поєднувати форми і методи бюджетного планування на різних стадіях бюджетного процесу;
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур, оптимізувати їх рівень і структуру;
- вживати заходів щодо зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів підприємництва на основі використання різних форм і видів страхування;
- практично застосовувати фондові інструменти в діяльності на ринку цінних паперів і валютних ринках.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліни "Фінанси" пов'язана із дисциплінами: «Політична економія», «Вступ до спеціальності», «Вища математика», «Бюджетна та казначейська система». «Економіка підприємства», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Фінанси підприємства».

Знання, здобуті при вивченні фінансів, застосовуються у процесі засвоєння здобувачами освіти банківських операцій, грошей та кредиту, а також при атестації здобувачів фахової передвищої освіти.

Програмою навчальної дисципліни «Фінанси» передбачено проведення лекцій, семінарських, практичних занять із тем курсу, складання семестрового екзамену.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи й страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.</p> <p>СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.</p> <p>СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.</p> <p>СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 11. Здатність підтримувати належний</p>

	рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
Результати навчання (РН)	<p>РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.</p> <p>РН 04. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.</p> <p>РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.</p> <p>РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.</p> <p>РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.</p> <p>РН 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>РН 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування для досягнення спільної мети.</p> <p>РН 14. Застосовувати інновації у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань</p>

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема Назва	Обсяг годин			Разом
	Лекції	Практичні	Самостійне вивчення	
Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль	2		4	6
Тема 2. Фінансова система України	2	2	4	8
Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм	2	2	4	8
Тема 4. Фінанси господарських суб'єктів і домогосподарств	2		4	6
Тема 5. Державні фінанси	2		4	6
Тема 6. Податки і податкова система	4	4	6	14
Тема 7. Бюджет і бюджетна система	2	2	4	8
Тема 8. Доходи і видатки державного бюджету	2	4	4	10
Тема 9. Місцеві фінанси	2		4	6
Тема 10. Державні цільові фонди	2		4	6
Тема 11. Державний кредит і державний борг	2		4	6
Тема 12. Страховання і страховий ринок	4	4	6	14
Тема 13. Фінансовий ринок	4	4	4	12
Тема 14. Міжнародні фінанси	4	2	4	10
Всього	36	24	60	120

3.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ І РОЛЬ

Фінанси як наука. Міжгалузевий характер курсу "Фінанси", його зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Роль дисципліни у формуванні професійних навичок висококваліфікованих спеціалістів економічного напрямку підготовки. Склад, структура і послідовність викладання курсу. Предмет фінансової науки.

Сутність і характерні ознаки фінансів.

Специфічні сфери, функції фінансів та їх характеристика.

Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання.

Тема 2. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Поняття фінансової системи як об'єкта управління. Структура та принципи побудови фінансової системи.

Характеристика сфер і ланок фінансової системи. Правові, організаційні основи фінансової системи та державне регулювання фінансових відносин.

Об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Органи управління фінансами та їх функції.

Семінарське заняття

1. Поняття і структура фінансової системи у дослідженнях різних учених.
2. Правові та організаційні основи фінансової системи України.
3. Доцільність виділення сфери фінансів домогосподарств у фінансовій системі України
4. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи в Україні.
5. Фінанси підприємств як базова ланка всієї фінансової системи.

Тема 3. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Фінансова політика - складова частина економічної та соціальної політики держави.

Типи і види фінансової політики.

Фінансові методи, важелі та інструменти реалізації фінансової політики.

Фінансовий механізм і його елементи.

Семінарське заняття

1. Взаємозв'язок фінансового права і фінансової політики держави.
2. Завдання фінансової політики суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку України.
3. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи в Україні.
4. Економічна сутність та правові основи фінансової діяльності держави.
5. Регулюючий вплив фінансової політики на розвиток суспільства.
6. Нормативно-правове забезпечення фінансових відносин
7. Стратегія і тактика фінансової політики.
8. Взаємодія фінансового механізму з фінансовою політикою.
9. Система фінансових планів, їх характеристика.
10. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль.
11. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.
12. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю.

Тема 4. ФІНАНСИ ГОСПОДАРСЬКИХ СУБ'ЄКТІВ І ДОМОГОСПОДАРСТВ

Поняття і класифікація суб'єктів господарювання.

Суть, функції, основи організації фінансів підприємств.

Основи організації фінансової діяльності комерційних підприємств і організацій.

Особливості організації фінансів некомерційної господарської діяльності.

Фінанси неприбуткових установ і організацій.

Фінанси громадян-підприємців як суб'єктів господарювання.

Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин. Суть, функції фінансів домогосподарств. Джерела формування та порядок використання доходів населення.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

Суть, зміст, функції державних фінансів і класифікація їх за рівнем управління. Державні доходи, їх види і джерела формування.

Суть, завдання державних видатків, склад і напрямки їх використання.

Менеджмент державних фінансів.

Тема 6. ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Сутність, призначення та функції податків. Класифікація податків та їх види.
Принципи оподаткування. Характеристика елементів податку.
Податкова система і фіскальна політика держави.
Податкове законодавство України.
Органи державної фіскальної служби України та їх функції.

Практичні заняття

Проведення фінансових розрахунків з оподаткування підприємств

Семінарське заняття

Ознайомлення з структурою ОДІ та роботою електронного кабінету з формування податкової звітності платників податків.

Тема 7. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Необхідність, суть і функції бюджету.

Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.

Бюджетна система України: поняття і принципи побудови.

Поняття бюджетного процесу та його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.

Семінарське заняття

1. Бюджетний устрій і бюджетна система України на сучасному етапі.
2. Перспективи удосконалення програмно-цільового методу бюджетного планування в Україні.
3. Бюджет – основний фінансовий план держави.
4. Порівняльна характеристика бюджетної системи України та зарубіжних країн.
5. Особливості бюджетної політики на сучасному етапі.
6. Роль державного бюджету у впровадженні в Україні інноваційної моделі соціально-економічного розвитку.
7. Повноваження органів Державного казначейства з касового виконання бюджету за видатками.

Тема 8. ДОХОДИ І ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Економічна сутність доходів і видатків бюджету. Загальний і спеціальні фонди державного бюджету.

Сутність, джерела формування і класифікація доходів державного бюджету.

Сутність, склад і характеристика видатків державного бюджету.

Бюджетне фінансування та його форми.

Бюджетний дефіцит і методи його оптимізації.

Практичне заняття

Аналіз складу дохідної та видаткової частини окремого виду державного бюджету.

Розрахунок та аналіз основних показників, його складу та структури.

Семінарське заняття

1. Склад доходів бюджету.
2. Джерела формування доходів бюджету.
3. Сутність і склад видатків державного бюджету.
4. Характеристика видатків бюджету.
5. Принципи і форми бюджетного фінансування.
6. Поняття та наслідки бюджетного дефіциту.
7. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту.

Тема 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Суть місцевих фінансів, їх склад і роль в економічній системі держави.

Функції та принципи організації місцевих фінансів.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування та напрямки їх використання.

Склад доходів і видатків місцевих бюджетів.

Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.

Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Тема 10. ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ

Соціально-економічна суть державних цільових фондів, їх види.

Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрямки використання.

Тема 11. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

Економічна природа та роль державного кредиту.

Форми державного кредиту та класифікація державних позик.

Державний борг: сутність і соціально-економічні наслідки.

Управління державним боргом.

Тема 12. СТРАХУВАННЯ І СТРАХОВИЙ РИНОК

Об'єктивна необхідність і сутність страхового захисту. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту.

Економічна природа і сутність страхування.

Класифікація страхування.

Поняття страхового ринку, його структура.

Державне регулювання у сфері страхування.

Практичні заняття

Ознайомлення зі структурою страхової компанії та документацією зі страхування і страхового відшкодування за різними видами страхування (заняття-екскурсія).

Семінарське заняття

1. Соціально-економічна сутність та роль страхування в економіці країни.
2. Сутність, умови та роль форм і видів страхування.
3. Суб'єкти та об'єкт страхових відносин.
4. Особливості формування страхових фондів.
5. Страховий ринок та його учасники.
6. Практика державного соціального страхування в Україні.

Тема 13. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Суть і механізм функціонування фінансового ринку, його структура.

Класифікація фінансових ринків: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Інструменти фінансового ринку та їх характеристика.

Фінансові посередники: класифікація та функціональне призначення.

Правове регулювання фінансового ринку.

Практичні заняття

Проведення розрахунків на визначення розміру курсу акцій. Розрахунок доходів від цінних паперів.

Семінарське заняття

1. Фінансовий ринок: сутність, структура, функції, економічна роль.
2. Суб'єкти фінансового ринку в розрізі його сегментів.
3. Елементи інфраструктури фінансового ринку.
4. Фінансові інструменти як об'єкти фінансового ринку, їх класифікація.
5. Особливості діяльності та класифікація фінансових посередників.
6. Державне регулювання фінансового ринку.

Тема 14. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів.

Функції міжнародних фінансів.

Міжнародний фінансовий ринок.

Фінансова діяльність міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій.

Семінарське заняття

1. Міжнародні фінанси, їх суб'єкти, об'єкти та функції.
2. Міжнародний фінансових ринок, його роль та характерні риси.
3. Особливості функціонування міжнародного валютного ринку. Валютні операції.
4. Міжнародний ринок кредитних ресурсів як сфера руху міжнародного кредиту.
5. Структура міжнародного ринку цінних паперів.
6. Міжнародні фінансові інститути та їх співробітництво з Україною.

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України, затверджена ВРУ 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР зі змінами та доповненнями.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI зі змінами та доповненнями.
4. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. №3480-IV зі змінами та доповненнями.
5. Біла О.Г., Чуй І.Р. Фінанси: навч. посіб. .- Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2025.
6. Благун І.Н. Фінанси: навчальний посібник. : К.: ВД «Кондор», 2021.
7. Іжевський П.Г. Фінанси: навчальний посібник: К.: «Патерик», 2021.
8. Глущенко А.С. Фінанси: навчальний посібник: К.: ВД «Кондор», 2021.
9. Грушко В.І. Фінанси: підручник: Ліра-К 2020.
10. Кудряшов В.П. Фінанси: навчальний посібник: К.: ВД «Кондор», 2021.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Національний банк України URL: <http://www.bank.gov.ua/>
4. Державна казначейська служба України URL: <http://www.treasury.gov.ua/>
5. Національна фіскальна служба України URL: <http://sfs.gov.ua/>
6. Рахункова палата України URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
8. Газета “Все про бухгалтерський облік” URL: <http://vobu.kiev.ua>
9. Газета “Урядовий кур’єр” URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

«ФІНАНСИ»

(назва дисципліни)

ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ

«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 Управління та адміністрування

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

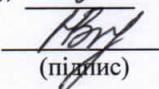
ОСВІТНЬО – ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ фаховий молодший бакалавр

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Наталія СЛЄПЦОВА, викладач обліково-фінансових дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії
обліково - фінансових дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Лубенський фінансово - економічний
фаховий коледж Полтавського державного
аграрного університету»

Протокол № 2 від «01» 09 2025р.

Голова циклової комісії Наталія СЛЄПЦОВА
(підпис)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Фінанси» є нормативним документом, що визначає зміст навчальної дисципліни, компетентності та результати навчання, які вона формує.

Навчальна програма навчальної дисципліни «Фінанси» спрямована на ознайомлення здобувачів освіти із закономірностями у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення, розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи, показати можливі напрямки впливу фінансів на суспільний прогрес і роль фінансів у економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових відносин; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дієвих важелів економічної політики держави.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Фінанси» укладено на основі ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» розробленої на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальності	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Обов'язкова /вибіркова	обов'язковий компонент (ОК), що формує спеціальні компетентності
Кількість тем	14
Загальна кількість годин	120
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
Лекції	36
Практичні заняття	24
Самостійна робота	60
Форма підсумкового контролю	екзамен

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ»

компетентності та заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Фінанси»: вивчення сукупності фінансових відносин, що виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- і мікрорівнях.

Завдання навчальної дисципліни «Фінанси»: дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи.

Предметом навчальної дисципліни «Фінанси» є: фінансові відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу на макро - і мікрорівнях.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Фінанси» є досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання та компетентностей, ґрунтовна підготовка з дисциплін: «Політична економія», «Вступ до спеціальності», «Вища математика», «Бюджетна та казначейська система», «Економіка підприємства», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Фінанси підприємства».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

- знати:

- об'єктивні передумови виникнення, суть, функції, характерні ознаки структуру фінансової системи і принципи її побудови;
- поняття фінансового механізму, його складові елементи;
- призначення, класифікацію, етапи, методи фінансового планування;
- суть, мету, принципи, форми, методи фінансового контролю;
- соціально-економічну природу, елементи, принципи організації та функціонування податкової системи;
- місце та роль бюджету держави в системі державних фінансів, джерела бюджетного фонду і напрямки їх використання;
- структуру бюджетної системи і принципи організації бюджетного основи організації регіональних фінансів;
- причини виникнення, форми державного кредиту, види державного боргу і способи коригування державної позикової політики;

- суть, форми, види страхування, сегменти і проблеми функціонування страхового ринку в Україні;
- визначальні риси фінансів підприємств, джерела формування, процес розподілу та напрямки використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання;
- основні напрямки зміцнення фінансів, фінансової системи;
- заходи щодо подолання інфляції, бюджетного дефіциту;

- уміти:

- чітко обґрунтувати термінологічний словник дисципліни "Фінанси";
- застосовувати під час прийняття рішень фінансові методи, важелі, тимули, санкції;
- використовувати у фінансовій практиці методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю;
- ефективно поєднувати форми і методи бюджетного планування на різних стадіях бюджетного процесу;
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур, оптимізувати їх рівень і структуру;
- вживати заходів щодо зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів підприємництва на основі використання різних форм і видів страхування;
- практично застосовувати фондові інструменти в діяльності на ринку цінних паперів і валютних ринках.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліни "Фінанси" пов'язана із дисциплінами: «Політична економія», «Вступ до спеціальності», «Вища математика», «Бюджетна та казначейська система». «Економіка підприємства», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Фінанси підприємства».

Знання, здобуті при вивченні фінансів, застосовуються у процесі засвоєння здобувачами освіти банківських операцій, грошей та кредиту, а також при атестації здобувачів фахової передвищої освіти.

Програмою навчальної дисципліни «Фінанси» передбачено проведення лекцій, семінарських, практичних занять із тем курсу, складання семестрового екзамену.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.</p> <p>СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.</p> <p>СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.</p> <p>СК 7. Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>СК 10. Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p>
Результати навчання (РН)	<p>РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.</p> <p>РН 04. Знати і розуміти теоретичні основи та</p>

	<p>принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.</p> <p>РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.</p> <p>РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.</p> <p>РН 09. Вміти розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності.</p> <p>РН 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>РН 13. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку для досягнення спільної мети.</p> <p>РН 14. Застосовувати інновації у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань</p>
--	---

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Обсяг годин			Разом
Назва	Лекції	Практичні	Самостійне вивчення	
Тема 1. Сутність фінансів, їх функції і роль	2		4	6
Тема 2. Фінансова система України	2	2	4	8
Тема 3. Фінансова політика і фінансовий механізм	2	2	4	8
Тема 4. Фінанси господарських суб'єктів і домогосподарств	2		4	6
Тема 5. Державні фінанси	2		4	6
Тема 6. Податки і податкова система	4	4	6	14
Тема 7. Бюджет і бюджетна система	2	2	4	8
Тема 8. Доходи і видатки державного бюджету	2	4	4	10
Тема 9. Місцеві фінанси	2		4	6
Тема 10.	2		4	6

Державні цільові фонди				
Тема 11. Державний кредит і державний борг	2		4	6
Тема 12. Страхування і страховий ринок	4	4	6	14
Тема 13. Фінансовий ринок	4	4	4	12
Тема 14. Міжнародні фінанси	4	2	4	10
Всього	36	24	60	120

3.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ, ЇХ ФУНКЦІЇ І РОЛЬ

Фінанси як наука. Міжгалузевий характер курсу "Фінанси", його зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану. Роль дисципліни у формуванні професійних навичок висококваліфікованих спеціалістів економічного напрямку підготовки. Склад, структура і послідовність викладання курсу. Предмет фінансової науки.

Сутність і характерні ознаки фінансів.

Специфічні сфери, функції фінансів та їх характеристика.

Фінансові ресурси: суть, класифікація, джерела формування та напрямки використання.

Тема 2. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Поняття фінансової системи як об'єкта управління. Структура та принципи побудови фінансової системи.

Характеристика сфер і ланок фінансової системи. Правові, організаційні основи фінансової системи та державне регулювання фінансових відносин.

Об'єкти і суб'єкти управління фінансами. Органи управління фінансами та їх функції.

Семінарське заняття

1. Поняття і структура фінансової системи у дослідженнях різних учених.
2. Правові та організаційні основи фінансової системи України.
3. Доцільність виділення сфери фінансів домогосподарств у фінансовій системі України
4. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи в Україні.
5. Фінанси підприємств як базова ланка всієї фінансової системи.

Тема 3. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА І ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ

Фінансова політика - складова частина економічної та соціальної політики держави.

Типи і види фінансової політики.

Фінансові методи, важелі та інструменти реалізації фінансової політики.

Фінансовий механізм і його елементи.

Семінарське заняття

1. Взаємозв'язок фінансового права і фінансової політики держави.
2. Завдання фінансової політики суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку України.
3. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи в Україні.
4. Економічна сутність та правові основи фінансової діяльності держави.
5. Регулюючий вплив фінансової політики на розвиток суспільства.
6. Нормативно-правове забезпечення фінансових відносин
7. Стратегія і тактика фінансової політики.
8. Взаємодія фінансового механізму з фінансовою політикою.
9. Система фінансових планів, їх характеристика.
10. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль.
11. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.
12. Шляхи підвищення дієвості фінансового контролю.

Тема 4. ФІНАНСИ ГОСПОДАРСЬКИХ СУБ'ЄКТІВ І ДОМОГОСПОДАРСТВ

Поняття і класифікація суб'єктів господарювання.

Суть, функції, основи організації фінансів підприємств.

Основи організації фінансової діяльності комерційних підприємств і організацій.

Особливості організації фінансів некомерційної господарської діяльності.

Фінанси неприбуткових установ і організацій.

Фінанси громадян-підприємців як суб'єктів господарювання.

Домогосподарство як суб'єкт фінансових відносин. Суть, функції фінансів домогосподарств. Джерела формування та порядок використання доходів населення.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ

Суть, зміст, функції державних фінансів і класифікація їх за рівнем управління. Державні доходи, їх види і джерела формування.

Суть, завдання державних видатків, склад і напрямки їх використання.

Менеджмент державних фінансів.

Тема 6. ПОДАТКИ І ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Сутність, призначення та функції податків. Класифікація податків та їх види.
Принципи оподаткування. Характеристика елементів податку.
Податкова система і фіскальна політика держави.
Податкове законодавство України.
Органи державної фіскальної служби України та їх функції.

Практичні заняття

Проведення фінансових розрахунків з оподаткування підприємств

Семінарське заняття

Ознайомлення з структурою ОДІ та роботою електронного кабінету з формування податкової звітності платників податків.

Тема 7. БЮДЖЕТ І БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Необхідність, суть і функції бюджету.

Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.

Бюджетна система України: поняття і принципи побудови.

Поняття бюджетного процесу та його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів.

Семінарське заняття

1. Бюджетний устрій і бюджетна система України на сучасному етапі.

2. Перспективи удосконалення програмно-цільового методу бюджетного планування в Україні.

3. Бюджет – основний фінансовий план держави.

4. Порівняльна характеристика бюджетної системи України та зарубіжних країн.

5. Особливості бюджетної політики на сучасному етапі.

6. Роль державного бюджету у впровадженні в Україні інноваційної моделі соціально-економічного розвитку.

7. Повноваження органів Державного казначейства з касового

виконання бюджету за видатками.

Тема 8. ДОХОДИ І ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Економічна сутність доходів і видатків бюджету. Загальний і спеціальні фонди державного бюджету.

Сутність, джерела формування і класифікація доходів державного бюджету.

Сутність, склад і характеристика видатків державного бюджету.

Бюджетне фінансування та його форми.

Бюджетний дефіцит і методи його оптимізації.

Практичне заняття

Аналіз складу дохідної та видаткової частини окремого виду державного бюджету.

Розрахунок та аналіз основних показників, його складу та структури.

Семінарське заняття

1. Склад доходів бюджету.
2. Джерела формування доходів бюджету.
3. Сутність і склад видатків державного бюджету.
4. Характеристика видатків бюджету.
5. Принципи і форми бюджетного фінансування.
6. Поняття та наслідки бюджетного дефіциту.
7. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту.

Тема 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Суть місцевих фінансів, їх склад і роль в економічній системі держави.

Функції та принципи організації місцевих фінансів.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування та напрямки їх використання.

Склад доходів і видатків місцевих бюджетів.

Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання.

Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Тема 10. ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ

Соціально-економічна суть державних цільових фондів, їх види.

Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрямки використання.

Тема 11. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ І ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

Економічна природа та роль державного кредиту.

Форми державного кредиту та класифікація державних позик.

Державний борг: сутність і соціально-економічні наслідки.

Управління державним боргом.

Тема 12. СТРАХУВАННЯ І СТРАХОВИЙ РИНОК

Об'єктивна необхідність і сутність страхового захисту. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту.

Економічна природа і сутність страхування.

Класифікація страхування.

Поняття страхового ринку, його структура.

Державне регулювання у сфері страхування.

Практичні заняття

Ознайомлення зі структурою страхової компанії та документацією зі страхування і страхового відшкодування за різними видами страхування (заняття-екскурсія).

Семінарське заняття

1. Соціально-економічна сутність та роль страхування в економіці країни.
2. Сутність, умови та роль форм і видів страхування.
3. Суб'єкти та об'єкт страхових відносин.
4. Особливості формування страхових фондів.
5. Страховий ринок та його учасники.
6. Практика державного соціального страхування в Україні.

Тема 13. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Суть і механізм функціонування фінансового ринку, його структура.

Класифікація фінансових ринків: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Інструменти фінансового ринку та їх характеристика.

Фінансові посередники: класифікація та функціональне призначення.

Правове регулювання фінансового ринку.

Практичні заняття

Проведення розрахунків на визначення розміру курсу акцій. Розрахунок доходів від цінних паперів.

Семінарське заняття

1. Фінансовий ринок: сутність, структура, функції, економічна роль.
2. Суб'єкти фінансового ринку в розрізі його сегментів.
3. Елементи інфраструктури фінансового ринку.
4. Фінансові інструменти як об'єкти фінансового ринку, їх класифікація.
5. Особливості діяльності та класифікація фінансових посередників.
6. Державне регулювання фінансового ринку.

Тема 14. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів.

Функції міжнародних фінансів.

Міжнародний фінансовий ринок.

Фінансова діяльність міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій.

Семінарське заняття

1. Міжнародні фінанси, їх суб'єкти, об'єкти та функції.
2. Міжнародний фінансових ринок, його роль та характерні риси.
3. Особливості функціонування міжнародного валютного ринку. Валютні операції.
4. Міжнародний ринок кредитних ресурсів як сфера руху міжнародного кредиту.
5. Структура міжнародного ринку цінних паперів.
6. Міжнародні фінансові інститути та їх співробітництво з Україною.

V. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України, затверджена ВРУ 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР зі змінами та доповненнями.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI зі змінами та доповненнями.
4. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. №3480-IV зі змінами та доповненнями.
5. Біла О.Г., Чуй І.Р. Фінанси: навч. посіб. .- Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2025.
6. Благун І.Н. Фінанси: навчальний посібник. : К.: ВД «Кондор», 2021.
7. Іжевський П.Г. Фінанси: навчальний посібник: К.: «Патерик», 2021.
8. Глущенко А.С. Фінанси: навчальний посібник: К.: ВД «Кондор», 2021.
9. Грушко В.І. Фінанси: підручник: Ліра-К 2020.
10. Кудряшов В.П. Фінанси: навчальний посібник: К.: ВД «Кондор», 2021.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Національний банк України URL: <http://www.bank.gov.ua/>
4. Державна казначейська служба України URL: <http://www.treasury.gov.ua/>
5. Національна фіскальна служба України URL: <http://sfs.gov.ua/>
6. Рахункова палата України URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>
8. Газета “Все про бухгалтерський облік” URL: <http://vobu.kiev.ua>
9. Газета “Урядовий кур’єр” URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>